

Channa Singh v. The State of Punjab and another
(M. M. Punchhi, J.)

ਐਮ. ਐਮ. ਪੰਚੀ ਜੇ.
ਚੰਨਾ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।
1983 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 364 .
ਅਕਤੂਬਰ 26, 1983

ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ (1974 ਦਾ ਆਈਐਲ)—ਧਾਰਾ 428—ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਸੈਨੂਅਲ—ਪੈਰਾ 516-ਜੇ3
ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ—ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ XLV)—ਧਾਰਾ 60—ਇੱਕ
ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਗਈ ਮਿਆਦ ਪੂਰਵ-ਪਰਿਪੱਕ ਰੀਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ
ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਛੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ—ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਮਰ ਕੈਦ' ਨੂੰ 'ਉਮਰ ਕੈਦ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ
ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 60, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸਜ਼ਾ
ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਲਈ ਕੈਦ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਖ਼ਤ ਜਾਂ ਸਧਾਰਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ
ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਜਾ। ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ
ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ,
ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ
ਕੈਦ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 428 ਅਧੀਨ
ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, 1973, ਜਿਵੇਂ ਕਿ
ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦੀ
ਦੇਣਦਾਰੀ 'ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਕੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।'

(ਪਰਾ ੫)।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ :-

- (i) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਜਾਂ
- (ii) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਾਇਟ
ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ
ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;
- (U) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ
ਸਰਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ;
- (iv) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ
ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;
- (v) ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਬੀ.ਐਸ.

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਡੀ.ਐਨ.ਰਾਮਪਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਮ.ਐਮ. ਪੰਡੀ, ਜੇ, (ਓਰਲ)।

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 516-ਬੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ 5 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ 1 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਵਜੋਂ ਬਿਤਾਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 6 ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਕੇ ਵਿਵਸਥਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਮੁਆਫ਼ੀ ਸਮੇਤ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼.

(2) ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1) ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 516-ਬੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਹਰਿਆਣਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। , ਕੇਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 428 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਦਾ ਲਾਭ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 2 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ 8 ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ | ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਸਮੇਤ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ, ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਦਾ ਲਾਭ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ 18 ਦਸੰਬਰ, 1978 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(1) ਏ.ਐਲ.ਆਰ. 1982 SC 1439.

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ (ਸੁਪਰਾ) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰ: 11/88/82-5JL/23056, ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ (ਸੁਪਰਾ), ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 428 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸੈਟ ਆਫ ਦਾ ਲਾਭ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਚਨਚੇਤੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਕੇਸ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਡਰ ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਦਾ ਲਾਭ। ਨਾਲ. ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

(3) ਦੂਸਰਾ ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖ ਲਾਲ ਹੰਸਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਗ਼ਾਲ (2)

Channa Singh v. The State of Punjab and another
(M. M. Punchhi, J.)

ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ 14 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਜੇਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 591 ਜਾਂ ਉਸੇ ਕੋਡ ਦੇ ਭਾਗ-4, ਨਿਯਮ 29 ਦੇ ਤਹਿਤ 20 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਘੀ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਸੁਖ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦਾ ਪੈਰਾ 516-ਬੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹਦਾਇਤਾਂ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੁਖ ਲਾਲ ਦਾ ਕੇਸ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਜੇਲ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਲੀਵਰੇਜ 'y ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਅਲ ਦੁਆਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ "ਕੈਦ- ਜੀਵਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ" ਨੂੰ "ਕਠੋਰ ਕੈਦ-, ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਸਜ਼ਾ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ. ਧਾਰਾ 60, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ

(2) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀਆਰਐਲ.) ਨੰਬਰ 1128-29/82.

(3) ਏਆਈਆਰ 1983 ਐਸਸੀ 855

- ਵਾਕ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਵਿੱਚ " ਉਮਰ ਕੈਦ " ਦਾ ਮਤਲਬ ਹਮੇਸ਼ਾ " ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ " ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਲਈ, ਭਾਵ, ਸਖ਼ਤ ਜਾਂ ਸਧਾਰਨ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੈਦ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਉਸ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਇਲ ਪੀਰੀਅਡ ਤੇਲ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਧਾਰਾ 428, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਕੋਡ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ "ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।" ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਜੇਲ ਕੋਡ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। - ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ

ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(6) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਡਰ-ਟਰਾਈ ਅਲ ਪੀਰੀਅਡ ਨੂੰ "ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਸਲ ਜੇਲ੍ਹ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ"। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ ਜੇ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਦਾ ਸੁਖ ਲਾਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜੋ "ਅਸਲ ਜੇਲ ਹਿਰਾਸਤ" ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ "ਜੇਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਸਲ ਸੇਵਾ" ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਲਈ ਜੋ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ, ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈ। ਵੱਖ ਕਰਨ ਯੋਗ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (5) ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆ।

(4) ਸੀ.ਆਰ.ਡਬਲਿਊ. 83 ਵਿੱਚੋਂ 141 ਨੰਬਰ 6-10-83 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(5) ਸੀ.ਆਰ.ਡਬਲਿਊ. 83 ਵਿੱਚੋਂ 374 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 15-9-83 ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਜੱਜਮੈਂਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(7) ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

NJCS.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Channa Singh v. The State of Punjab and another
(M. M. Punchhi, J.)

ਮਹਿਕ